

Фикх на говеенето

според ханефийския мезхеп

Говеенето през месец Рамадан е един от петте стълба на исляма. Абдуллах ибн Умер ибн ел-Хатгаб (радийеллаху анхума) предава: „Чух Пратеника на Аллах (саллеллаху алейхи веселлем) да казва: **„Ислямът се гради на пет [основи]: свидетелството, че няма друг бог освен Аллах и че Мухаммед е Пратеника на Аллах, отслужването на намаз, даването на зекят, извършването на хадж и говеенето в Рамадан.**” [ел-Бухари, Муслим]

Говеенето в месец Рамадан е един от най-големите ибадети, които вярващият може да извърши. Това е ибадет, който изчиства ума, тялото и душата от духовните и физическите нечистотии на този свят. Това е дело, което свързва сърцата на мюсюлманите от цял свят, тъй като те се стремят да упражняват самодисциплина заедно. Това е дело, което засища гладната душа, жадуваща да се моли на Господаря на световете.

Говеенето се е практикувало и от предишните религиозни общности. Накрая то е било предписано и на последователите на Пророка Мухаммед (саллеллаху алейхи веселлем). Аллах Теаля е казал в Корана: **„О, вярващи, предписано ви е говеенето, както бе предписано и за онези преди вас, за да се побоите.”** [ел-Бакара, 2:183]

Какво е говеене?

От езикова гледна точка думата говеене (сиям, савм) в арабския език означава безусловно въздържане (имсак) от всякакви действия и говорене по всяко време.

Според шериата говеенето е:

1. въздържане от участие в полова дейност,
2. въздържане от навлизане на нещо в телесната празнина,
3. независимо дали умишлено или случайно,
4. от времето на пукването на зората до залеза на слънцето,
5. съпроводено с намерение за говеене
6. от лица, на които е разрешено да говеят.

„Въздържане от участие в полова дейност“ включва полово сношение и еякулация, получена от любовната игра.

„Въздържане от навлизане на нещо в телесната празнина“ се отнася до въвеждането на храни, напитки или лекарства в телесната празнина, независимо дали това, което се въвежда е нещо типично или не. Въвеждането на тези вещества в телесната празнина означава веществото да навлезе в гърлото, червата, стомаха или в мозъка през носа, гърлото, интимните части или през отворени рани.

„Независимо дали умишлено или случайно“ изключва ядене, пиене или полов контакт, ако човек забрави.

„От времето на пукването на зората до залеза на слънцето“ се отнася до влизането на времето за сутрешния намаз (сабах, феджр) до влизането на времето за вечерния намаз (акшам, мегриб).

„Съпроводено с намерение за говеене“ означава, че човек трябва да възнамери да говее, за да се направи разлика дали извършва ибадет или не, когато човек се въздържа от ядене, пиене и полов контакт. Например, ако някой се въздържа от храни, напитки и полова дейност без намерение за говеене, тогава това говеене не е валидно и не се брои.

„От лица, на които е разрешено да говеят“ означава, че човек трябва да не е в състояние, което би попречило на валидността на говеенето, като менструация или следродилен период.

[еш-Шурунбуляли, „Мераки ел-фелях“; Аляуддин Абидин, „Ел-хадиййе ел-алеиййе; еш-Шурунбуляли, „Имдад ел-феттах“]

За кого говеенето е задължително?

Говеенето през месец Рамадан е задължително за всеки мюсюлманин, мъж или жена, който е нормален и пълнолетен. Това правило се отнася и за наваксването на неизпълнено говеене от предишен Рамадан, независимо дали поради извинителна причина или поради собствена небрежност. Следователно човек е длъжен да навакса пропуснатите дни от Рамадан. [еш-Шурунбуляли, „Мераки ел-фелях“]

Момче става пълнолетно, когато получи полюция или еякулация. Момиче става пълнолетно, когато получи полюция или първата си менструация. Ако до навършване на 15 лунни години момчето или момичето не са получили тези неща, тогава те се считат за пълнолетни според шериата и са длъжни да говеят.

Говеенето в месец Рамадан е задължително за посочените по-горе лица, ако са физически способни да говеят, не са в менструация или в следродилен период и не са пътници. [еш-Шурунбуляли, „Мераки ел-фелях“]

Кой е освободен от говеенето през месец Рамадан?

Говеенето през месец Рамадан не е задължително за жена в менструация или следродилен период, защото не е разрешено да говеят, докато са в това състояние. [еш-Шурунбуляли, „Имдад ел-феттах“]

Болните хора, бременните жени и кърмачките са длъжни да говеят. Болестта обаче може да освободи човек от говеенето, ако той има основание да се страхува, че говеенето ще усилва болестта му или ще забави процеса на възстановяване. Същото се отнася и за бременните жени и кърмачките, които имат основание да се страхуват, че говеенето ще навреди на тях или на бебетата им. Основателен е страхът, ако са налице: 1) явни признаци, 2) съответно предишно

боледуване или 3) отчитането на правдив и квалифициран лекар мюсюлманин. [еш-Шурунбуляли, „Мераки ел-фелях“; еш-Шурунбуляли, „Имдад ел-феттах“]

Пътникът също е освободен от говеене, ако той започне пътуването си преди влизането на феджр. Въпреки това, по-добре е той да говее, ако това не води до трудности. Ако човек започне да говее в ден от Рамадан и след това тръгне на път, той е длъжен да завърши говеенето си през този ден. [еш-Шурунбуляли, „Мераки ел-фелях“; еш-Шурунбуляли, „Имдад ел-феттах“]

Всички от горепосочените хора са длъжни да наваксат пропуснатото говеене след края на Рамадан във време, когато могат. Няма изкупление за човек, който забавя наваксването на пропуснатите дни, въпреки че е по-добре да ги навакса веднага щом може. [еш-Шурунбуляли, „Мераки ел-фелях“; еш-Шурунбуляли, „Имдад ел-феттах“]

Какви са различните видове говеене?

Съществуват основно 9 вида говеене:

1. Определено* задължително (фард): говеенето през месец Рамадан веднъж в годината
2. Неопределено задължително (фард): наваксването на пропуснати с или без основателна причина дни от месец Рамадан
3. Определено необходимо (ваджиб): обречено говеене, т.е. даването на обет да се говее в определен ден
4. Неопределено необходимо (ваджиб):
 - обречено говеене без да се определя точен ден
 - говеенето за изкупление
 - наваксването на нарушено говеене, което е обречено, сунна, нафиле или изкупително

5. Потвърдено (сунна муеккеде):

- 9-ият ден от месец Зулхидже (денят Арафа)
- 10-ият ден от месец Мухаррам (денят Ашура) заедно или с 9-ия, или с 11-ия ден

6. Препоръчително (мустехаб):

- 13-ият, 14-ият, 15-ият ден от всеки лунен месец (дните на пълнолуние)
- всеки понеделник и четвъртък
- 6 дни от месец Шеввал; най-добре е да се говеят последователно
- друго говеене, за което е обещана награда и е установено от сунната, като говеенето на Давуд (говеене през ден), за което е казано, че е най-обичаното говеене от Аллах

7. Допълнително (нафиле): всяко говеене, което не попада в горните категории, стига да не е неодобрено

8. Слабо неодобрено (мекрух тензихен):

- говеене само на 10-тия ден от месец Мухаррам без 9-ия или 11-ия ден
- говеене само в петък, ако някой смята, че има специална награда за това, в противен случай не е неодобрено
- говеене само в събота; ако тя съвпада с друг тип говеене, тогава не е неодобрено
- непрекъснато говеене без да се разговява вечер

9. Силно неодобрено (мекрух тахримен), греховно говеене:

- в деня на Рамазан байрам ('ид-ул-фитр)

- в деня на Курбан байрам ('ид-ул-адха) и трите дни, които го следват (дните *теширик*)

[еш-Шурунбуляли, „Мераки ел-фелях“; Аляуддин Абидин, „Ел-хадийе ел-алеийе“; еш-Шурунбуляли, „Имдад ел-феттах“; ет-Тахтави, „Хашийе ет-Тахтави“]

*Определено говеене означава, че има точно определено време за това говеене. [„Радду-л-мухтар“] В такъв случай човек е задължен да говее в това време и не може да възнамери да говее различен тип говеене.

Неопределено говеене означава, че няма точно определено време за това говеене. Поради това възможно е да се избере кога да се говее. Разликата между определеното и неопределеното говеене е свързана и с намерението.

Какви са изискванията за валидно говеене?

Изискванията за валидно говеене са: 1) намерение, 2) жената да не бъде в менструация и следродилен период 3) и да бъде свободен от всичко друго, което би нарушило говеенето. [еш-Шурунбуляли, „Нур ел-идах“]

Не е условие за валидността на говеенето човек да не бъде в състояние на голяма ритуална нечистота (джунуб). Майката на вярващите, Аише (радийеллаху анха) предава: **„Времето за феджр влизаше през месец Рамадан, а Пратеника на Аллах (саллеллаху алейхи веселлем) беше в състояние на голяма ритуална нечистота (джунуб) от друго освен от полюция [т.е. заради полово сношение]. Той си взимаше пречистваща баня (гусл) и говееше [този ден].“** [Муслим]

По същия начин, ако през нощта човек е възнамерил да говее и се е събудил във времето за феджр в състояние на голяма ритуална нечистота (джунуб), тогава човек трябва да извърши гусл, за да може да кланя намаз, да говее този ден и говеенето му се счита за валидно. [еш-Шурунбуляли, „Мераки ел-фелях“; еш-Шурунбуляли, „Имдад ел-феттах“]

Какво е намерението?

Намерението е необходимо за всеки ден, в който се говее, дори и за месец Рамадан. [еш-Шурунбуляли, „Мераки ел-фелях“; Аляуддин Абидин, „Ел-хадиййе ел-алеиййе“]

Намерение е решителността, която човек чувства в сърцето си, да направи нещо. Един от начините да онагледим този въпрос е например ако някой попита човек какво прави, той да може да потвърди, че говее. Не е необходимо намерението да се изрази с език, въпреки че това е по-добре. [Аляуддин Абидин, „Ел-хадиййе ел-алеиййе“]

Кога се изразява намерението?

Времето за намерението зависи от вида на говеенето.

Категория А: За определено задължителното (фард), определено необходимото (ваджиб), потвърденото (сунна муеккеде), препоръчителното (мустехаб) и допълнителното (нафиле) говеене следните правила важат по отношение на намерението:

1. Човек трябва да изрази намерението си в подходящ момент, за да бъде говеенето му валидно.
2. Времето за намерението е от мегриб на предходната нощ до преди ислямския обед (виж дефиницията по-долу) на следващия ден. Това е при условие, че човек не е направил нищо, което да развали говеенето от влизането на времето за феджр.
3. Учените потвърждават, че е по-добре намерението да се изрази в нощта преди говеенето (т.е. по всяко време от мегриб до началото на феджр), заради различните мнения на мезхебите по този въпрос.
4. Достатъчно е да се изрази намерение за говеене, без да се посочва дали говеенето е задължително, необходимо, сунна, препоръчително или нафиле.

[еш-Шурунбуляли, „Имдад ел-феттах“; Аляуддин Абидин, „Ел-хадийе ел-алеийе“; „Ел-фетава ел-хиндийе“]

Категория Б: За неопределено задължителното (фард) и неопределено необходимото (ваджиб) говеене следните правила важат по отношение на намерението:

1. Човек трябва да изрази намерението си в подходящ момент, за да бъде говеенето му валидно.
2. Времето за намерението е от мегриб на предишната нощ до влизането на феджр в деня, в който ще се говее.
3. Човек трябва да определи вида на говеенето, когато възнамерява.
4. Ако някой изрази намерение след влизането на феджр до преди ислямския обед (виж дефиницията по-долу), тогава това говеене се брои за доброволно (нафиле).

[еш-Шурунбуляли, „Имдад ел-феттах“; Аляуддин Абидин, „Ел-хадийе ел-алеийе“]

Кога е ислямският обед?

Ислямският обед (ед-дахва ел-кубра) е по средата между влизането на времето за феджр и влизането на времето за мегриб. Това не означава пладне, нито пък означава зенит. [Мулла Хусру, „Дурар ел-хикам шерх гулар ел-ахкям“; Ибн Абидин, „Радду-л-мухтар“]

Например, ако феджр влиза в 5.00 часа сутринта, а мегриб влиза в 17:00 часа, тогава ислямският обед ще бъде на половината на този времеви интервал от дванадесет часа, което е в 11.00 часа. Така в този пример човек ще има време да изрази намерение от влизането на мегриб на предходната нощ до преди 11.00 часа на следващия ден, ако извършва говеене от категория А.

Намерението трябва да се изрази преди ислямския обед, защото човек трябва да говее с намерение по-голямата част от деня. Според шериата това ще бъде като говеене през целия ден. [Мулла Хусру,

„Дурар ел-хикам шерх гуар ел-ахкям“; Ибн Абидин, „Радду-л-мухтар“]

Какво става, ако човек реши да не говее?

Условие е намерението за говеене да бъде у човека.

Ако през нощта някой реши да не говее на следващия ден след като преди това е възнамерил да говее, тогава човек не се счита за говеещ през този ден. Ако човек поднови намерението си за говеене, тогава той ще се счита за говеещ.

[еш-Шурунбуляли, „Имдад ел-фетгах“; Аляуддин Абидин, „Ел-хадиййе ел-алеиййе“]

Какво е препоръчително, докато се говее?

Някои от препоръчителните неща са:

- Да се яде нещо (сахур) преди да влезе времето за феджр
- Сахурът да се забави до малко преди влизането на феджр
- Да се бърза да се разговее веднага щом влезе мегриб

[еш-Шурунбуляли, „Нур ел-идах“]

Какви дуи се четат при разговяване?

Някои от дуите са:

Аллахумме леке сумту ве бике аменту ве алейке тевеккелту ве аля ризкике ефтарту ве савмул гад мин шехри рамадан невейту фегфирли ма каддемту вема еххарту

О, Аллах, за Теб говях, в Теб вярвам, на Теб се уповавам и с Твоето препитание разговявам. И възнамерявам да говея утре в месец Рамадан. Прости ми, каквото съм сторил и каквото ще сторя.

Аллахумме леке сумна ве аля ризкике ефтарна фетекаббел минна иннеке ентес семиул алим

О, Аллах, за Теб говяхме, с Твоето препитание разговяваме. Приеми от нас! Наистина Ти Си Всечуващия, Всезнаещя!

[ен-Невеви, „Ел-езкяр“; ет-Тахтави, „Хашийие ет-Тахтави“]

Какво прави жена, ако менструацията ѝ започне през Рамадан?

Ако менструацията на жената започне през нощта в Рамадан (т.е. във всяко време между влизането на мегриб до преди влизането на феджр), тогава тя не говее на следващия ден и в дните, в които е с менструация.

Ако менструацията на жената започне през деня в Рамадан (т.е. по всяко време между влизането на феджр до преди влизането на мегриб), тогава нейното говеене се разваля и не се брои. Тя трябва да навакса този ден след Рамадан в ден, в който може. Тя не трябва да говее в дните, в които е в менструация. [еш-Шурунбуляли, „Мераки ел-фелях“; еш-Шурунбуляли, „Имдад ел-феттах“; ет-Тахтави, „Хашийие ет-Тахтави“]

Жена в менструация може да яде и да пие през деня в Рамадан. Ако тя счита, че ѝ е забранено да яде и пие, тогава е необходимо да не го прави, тъй като въздържането от храна и напитки с намерението за говеене е забранено за нея. [еш-Шурунбуляли, „Имдад ел-феттах“; ет-Тахтави, „Хашийие ет-Тахтави“]

Жена в менструация трябва да записва броя на дните, които е пропуснала, и да ги навакса след края Рамадан в дни, в които може.

Същите правила важат и за жена в следродилен период.

Какво прави жена, ако менструацията ѝ свърши през Рамадан?

Ако менструацията на жената свърши през нощта в Рамадан (т.е. във всяко време между влизането на мегриб до преди влизането на

феджр), тогава тя извършва гусл, който е задължителен за нея, и е длъжна да говее на следващия ден и до края на Рамадан.

Ако менструацията на жената свърши през деня в Рамадан (т.е. по всяко време между влизането на феджр до преди влизането на мегриб), тогава тя извършва гусл, който е задължителен за нея, и тя се държи като говееща, докато влезе мегриб, заради светостта на месец Рамадан. Необходимо е тя да се въздържа от ядене и пиене в остатъка от деня. [еш-Шурунбуляли, „Мераки ел-фелях“; еш-Шурунбуляли, „Имдад ел-феттах“] Тя изпада в грях, ако не направи това. Въпреки това този ден не се брои за говеене. Тя трябва да навакса този ден след края на Рамадан в ден, в който може. [еш-Шурунбуляли, „Мераки ел-фелях“; еш-Шурунбуляли, „Имдад ел-феттах“] Тя е длъжна да говее на следващия ден и до края на Рамадан.

Жена в менструация трябва да записва броя на дните, които е пропуснала, и да ги навакса след края Рамадан в дни, в които може.

Същите правила важат и за жена в следродилен период.

Има ли действия, които провалят говеенето?

Да, има такива действия. Те попадат в две категории:

- 1) действия, които провалят говеенето и изискват и наваксване (када), и изкупление (кеффара)
- 2) действия, които провалят говеенето и изискват само наваксване (када) [Ибн Абидин, „Радду-л-мухтар“]

За първата категория принципът е, че човек умишлено, по собствена воля и без основателна причина извършва действие, което проваля говеенето. Умишлено означава, че човек помни, че говее и нарочно извършва действия, които провалят говеенето. [Ибн Абидин, „Радду-л-мухтар“] Тези действия са описани по-долу.

За втората категория принципът е, че човек случайно извършва действие, което проваля говеенето. Тук се включват и действия, извършвани по нечия принуда. Случайно означава, че човек не

помни, че говее, но нарушава говеенето със свое собствено действие без намерение нарочно да прекъсне говеенето. [ет-Тахтави, „Хашиййе ет-Тахтави“] Тези действия са описани по-долу.

Ако някои от действията от категория 1 се извършат, ако човек забрави, тогава те не провалят говеенето. Забравяйки означава, че човек не помни, че говее при извършване на действието. [еш-Шурунбуляли, „Имдад ел-феттах“] Пророка (саллеллаху алейхи веселлем) е казал: **„Който забрави, че говее, и яде или пие, после да довърши говеенето си. Това е бил само Аллах, който му е дал да яде или пие.“** [ел-Бухари] В друг хадис Пророка (саллеллаху алейхи веселлем) е казал: **„Ако говеещ човек яде, забравяйки, това е само храна, която Аллах му е дал, и няма наваксване за него.“** [ел-Бухари]

Категория 1: действия, които провалят говеенето и изискват и наваксване (када), и изкупление (кеффара)

Действията, които провалят говеенето и изискват и наваксване (када), и изкупление (кеффара) са свързани само с текущото рамаданско говеене. Ако човек извърши някое от следните действия при говеене извън текущия месец Рамадан, като например наваксване на пропуснати дни, тогава говеенето се проваля, но се изисква само наваксване без изкупление.

Ако действието е извършено умишлено, по собствена воля и без основателна причина, докато се говее в ден от текущия Рамадан, следните действия провалят говеенето и изискват наваксване заедно с изкупление:

1. ядене или пиене на нещо, което хората обикновено консумират и тази консумация подхранва, лекува или задоволява тялото по някакъв начин
2. полово сношение в предните или задните* интимни части, независимо дали се е стигнало до еякулация или не
3. поглъщане на слюнката на съпруга/та

[еш-Шурунбуляли, „Мераки ел-фелях“; Аляуддин Абидин, „Ел-хадиййе ел-алеиййе“]

*Недопустимо е и е голям грях да се извършва полово сношение в задните интимни части. Шериатът безусловно забранява този вид полова дейност, независимо дали по време на Рамадан или извън него.

Какво е изкупление (кеффара)?

Изкупление (кеффара) е да се говее шестдесет последователни дни без прекъсване. Човек трябва да избере време, в което да може да говее тези шестдесет дни, без в него да попадат дните на байрамите и трите дни след курбан байрам (дните *теширик*), заради забраната за говеене в тези дни. [еш-Шурунбуляли, „Мераки ел-фелях“] Ако човек не говее последователно тези шестдесет дни, тогава трябва да започне отначало 60-дневния период всеки път, когато продължителността на говеенето е нарушена. [ет-Тахтави, „Хашиййе ет-Тахтави“]

Единствените изключения от това правило са за жените в менструация или следродилен период. Жената в менструация трябва да продължи да говее след като се изчисти и не може да забави завършването на изкуплението. Ако тя забави говеенето след като се е изчистила, тогава тя трябва да започне отначало 60-те дни говеене. [ет-Тахтави, „Хашиййе ет-Тахтави“] Същото се отнася и за жените в следродилен период.

Ако човек действително е неспособен да говее шестдесет последователни дни, тогава трябва или:

А. да нахрани до насита шестдесет бедняци два пъти в деня, или

Б. да храни до насита един бедняк два пъти на ден в продължение на шестдесет дни, или

В. да даде на шестдесет бедняци по половин *саа** пшеница (или подобна зърнена храна) или паричната ѝ стойност, или

Г. да даде на шестдесет бедняци по една *саа** фурми (или подобна храна) или паричната ѝ стойност, или

Д. да дава на един бедняк или Г или Д в продължение на шестдесет дни.

Важно е да се отбележи, че човек няма възможност за избор между това дали да говее шестдесет дни или да нахрани шестдесет бедняци. Човек е длъжен да говее шестдесет последователни дни, освен ако действително не може, като за това са необходими приемливи доказателства.

Приемливи доказателства са: 1) явни признаци, 2) съответно предишно боледуване или 3) отчитането на правдив и квалифициран лекар мюсюлманин.

Едно изкупление е достатъчно за всички предишни нарушения, дори ако са се случили в отделни Рамадани. Въпреки това, ако в бъдеще човек извърши нарушение след изпълнението на изкуплението, тогава се изисква ново изкупление.

[еш-Шурунбуляли, „Мераки ел-фелях“; еш-Шурунбуляли, „Имдад ел-феттах“ ; Аляуддин Абидин, „Ел-хадиййе ел-алеиййе“]

*Половин *саа* е около 2 кг. Една *саа* е около 4 кг.

Категория 2: действия, които провалят говеенето и изискват само наваксване (када)

В тази категория влизат всички действия, които провалят говеенето, ако са извършени случайно или по нечия принуда.

Тук се включва и говеенето, което е останало за наваксване (када), но е било провалено, докато човек се е опитвал да го навакса.

Устата и гърлото:

- да се яде или пие случайно
- да се яде или пие, защото човек е мислел, че времето за мегриб е влязло, а то не е

- да се яде или пие, защото човек се е съмнявал дали времето за фиджър е влязло, а то наистина да е влязло
- да се яде или пие, забравяйки, и след това, мислейки, че говеенето се е провалило, съзнателно да се яде и пие отново
- да се погълне онова, което е останало между зъбите, ако то е с размерите на нахутено зърно или по-голямо
- да се погълне камъче или нещо друго, което хората обикновено не ядат
- да се погълне вода случайно при гаргарата с вода по време на абдест или гусл (с изключение на водата, която остава в устата - виж следващата категория)
- да се погълне кръв, която е излязла от венците и е колкото слюнката или повече от нея
- да се погълне паста за зъби или вода за уста
- умишлено да се погълне повърнатото с големината на глътка
- умишлено да се повърне количество колкото глътка, независимо дали се поглъща или не
- да се повърне и след това, мислейки, че говеенето се е провалило, умишлено да се повърне отново
- дим, който навлиза в гърлото, заради собствено действие, при условие, че тялото не извлича полза от него
- целувка, която води до еякулация, при условие, че човек не поглъща слюнката на съпругата си

Интимните части:

- да се извърши полово сношение, мислейки, че времето за фиджър още не е влязло, а то да е влязло

- да се извърши полово сношение, забравяйки, и след това, мислейки, че говеенето се е провалило, съзнателно да се извърши полово сношение отново
- да се въведе свещичка в ануса
- да се въведе нещо сухо в ануса и то напълно да се изгуби във вътрешността на тялото
- да се въведе нещо мокро или мазно в ануса, дори ако то не се изгуби напълно във вътрешността на тялото
- да се въведе мокра тъкан или мокър памук във влагалището, дори ако не се изгубят напълно във вътрешността на тялото
- да се въведе суха тъкан или сух памук във влагалището и те да са напълно въведени във вътрешността на тялото без да остават части навън
- да се въведе вода или течна мазилно вещество в ануса и те да достигнат на разстояние една *михкана**
- да се въведе вода или течна мазилно вещество във влагалището и те да достигнат на разстояние една *михкана**

Носът:

- водата, която се използва за почистване на носа при абдест или гусл, да достигне гърлото или мозъка
- да се вдишва лекарство през ноздрите
- да се вдишва дим умишлено, при условие, че тялото не извлича полза от него

Тялото като цяло:

- докосване, което води до еякулация (това включва и мастурбацията)

- прилагане на лекарство върху открита коремна рана или рана на главата и то да достигне до стомаха или мозъка

[еш-Шурунбуляли, „Мераки ел-фелях“; еш-Шурунбуляли, „Имдад ел-феттах“ ; Аляуддин Абидин, „Ел-хадиййе ел-алеиййе“]

**Михкана*, или *хукна*, е устройство, което се използва, за да се въведе лекарство в тялото през ануса (медицински термин: иригатор, клизма). В наши дни *михкана* е подобна на ректална попма или тръбичка. Разстоянието, което проваля говеенето, се определя от крайната част на *михкана*, когато тя достигне мястото, където лекарството се освобождава от нея и тръгва към червата. [„Радду-л-мухтар“]

Какво не проваля говеенето?

Устата и гърлото:

- да се яде или пие нещо, забравяйки
- да се изяде онова, което е останало между зъбите, ако то е по-малко от нахутено зърно
- да се усещат следи от лекарство в устата или гърлото
- да се дъвчи сусамово семе без да се поглъща, ако вкусът му не достига до гърлото
- прах или дим (включително и дим от тамян) да влезе в гърлото не заради собствено действие
- комар, муха или нещо друго да влезе в гърлото не заради собствено действие
- да се погълне влагата, която остава в устата след абдест или гусл

- да се погълнат една или две капки пот или сълзи, които са влезли в устата и са се смесили със слюнката, при условие, че не може да се усети соления им вкус
- да се погълне собствената слюнка
- да се погълне собствената храчка след изчистване на гърлото
- да се погълне повърнато, което е попаднало в устата неумишлено, дори ако е колкото глътка
- умишлено да се повърне количество по-малко от глътка, независимо дали се поглъща или не
- да се използва мисвак или четка за зъби
- да се навлажнят устните със собствената слюнка, докато човек говори, и тя да се погълне
- да се погълне кръв, излязла от венците, която е по-малко от слюнката, при условие, че не може да се усети вкуса ѝ
- да се дръпне назад в устата слюнка, която се е спуснала към брадичката като конец, при условие, че е останала свързана и не се е скъсала
- да се злослови

Интимните части:

- да се извърши полово сношение, забравяйки
- да се стане джунуб неочаквано, например след полюция
- еякулация, причинена от гледане или мислене
- да се въведе сух пръст в ануса
- да се въведе вода или течено мазилно вещество в мъжкия пикочен канал

- да се въведе тъкан или памук в мъжкия пикочен канал, дори и ако те напълно изчезнат във вътрешността на тялото
- да се въведе сух пръст във влагалището
- да се въведе суха тъкан или сух памук във влагалището, при условие, че част от тях остават извън тялото
- да се извършва истинджа с вода, при условие, че влагата не достига на разстояние една *михкана* (виж определението по-горе)

Носът:

- да излезе слуз от носа
- да се смръкне слузта, която е в носа, и тя да отиде в гърлото
- да се вдиша дим, парфюм или тамян, не заради собствено действие
- да се помирише аромат

Очите:

- да се постави антимон (сурма, кукл) на очите, дори ако човек открие вкуса му в гърлото или цвета му в слюнката или храчките
- да се поставят капки за очи
- да се носят контактни лещи

Ушите:

- да влезе вода в ушите при къпане
- да се чисти ухото с клечка, дори ако излезе нечистотия и тя бъде върната обратно в ухото

Тялото като цяло:

- да се втрие мазнина или крем в тялото или косата
- да се използва дезодорант
- да се направи баня и да се открие, че прохладата прониква в тялото
- да се вземе кръв, например за кръвен тест
- да се поставят вендузи

Умът:

- да се възнамери да се прекъсне говеенето, но в крайна сметка да не се направи това

[еш-Шурунбуляли, „Мераки ел-фелях“; еш-Шурунбуляли, „Имдад ел-феттах“; Аляуддин Абидин, „Ел-хадиййе ел-алеиййе“]

Кои действия са неодобрени (мекрух) при говеенето?

- да се вкуси или дъвчи нещо без извинение, при условие че вкусът не се поглъща
- да се дъвчи дъвка, която е без вкус
- целувка със страст, за която човек се страхува, че може да доведе до полово сношение или еякулация, при условие, че не се поглъща слюнката на съпругата
- да се събира слюнка в устата и после да се погълне
- да се прави гаргара прекомерно, когато се извършва абдест или гусл, поради страх от нарушаване на говеенето
- да се смърка вода прекомерно за почистване на носа, когато се извършва абдест или гусл, поради страх от нарушаване на говеенето

- да се вършат неща, които биха отслабили човек, като например поставяне на вендузи или вземане на кръв
- да се мият зъбите с паста за зъби или да се използва вода за уста, при условие, че не се поглъщат

[еш-Шурунбуляли, „Мераки ел-фелях“; еш-Шурунбуляли, „Имдад ел-феттах“ ; Аляуддин Абидин, „Ел-хадиййе ел-алеиййе“]

Мога ли да бъда близък с моята съпруга, докато говея?

Има различни правила, свързани с този въпрос, поради различните начини, по които човек може да е близък със своята съпруга.

Физически контакт, който не проваля говеенето:

- Целувка без страст, при която човек не поглъща слюнката на съпругата си и няма страх от стигане до полово сношение или еякулация
- Докосване без страст, при което човек няма страх от стигане до полово сношение или еякулация, като например прегръщане и държане за ръце
- Гледане към съпругата, дори ако човек еякулира

Физически контакт, който не проваля говеенето, но е силно неодобрен (мекрух тахримен) и греховен:

- Целувка със страст, за която човек се страхува, че може да доведе до полово сношение или еякулация
- Докосване със страст, за което човек се страхува, че може да доведе до полово сношение или еякулация
- Всичко онова, за което човек се страхува, че може да доведе до полово сношение или еякулация

Физически контакт, който проваля говеенето и изисква само наваксване (када):

- еякулация, причинена от мастурбация*
- целуване и докосване (т.е. без същинско полово сношение), които са довели до еякулация*

Физически контакт, който проваля говеенето и изисква и наваксване (када), и изкупление (кеффара):**

- Съзнателна страстна целувка, която води до поглъщане на слюнката на съпруга/та*
- Съзнателно полово сношение в интимните части с еякулация*
- Съзнателно полово сношение в интимните части без еякулация*

*Човек, който е участвал в горните ситуации, трябва да се въздържа от ядене, пиене и сексуална дейност до края на същия ден, както и да се разкайва заради големия грях, който е извършил.

**Извън месец Рамадан, ако човек наруши говеенето си умишлено чрез тези действия, то не се изисква изкупление.

[еш-Шурунбуляли, „Мераки ел-фелях“; Аляуддин Абидин, „Ел-хадийе ел-алеийе“]

Какво е итикяф (духовно уединение)?

Майката на вярващите Аише (радийеллаху анха) предава: „**Пророка (саллеллаху алейхи веселлем) винаги правеше итикяф в последните десет дни на Рамадан, докато Аллах Теаля не взе душата му.**“ [ел-Бухари]

Ученият ез-Захиди е казал: „Странно е как хората са изоставили правенето на итикяф! Пратеника на Аллах (саллеллаху алейхи веселлем) е вършел някои неща и после ги е изоставял, но той никога

не е изоставил правенето на итикяф - от момента на влизането му в Медина до момента, в който умира.”

Итикяф е влизането в джамия с намерение да се остане там и да се прави ибадет. Джамията трябва да е такава, в която се изпълняват петте задължителни намаза.

Итикяф е позволен, ако човек не е джунуб и не е в менструация или следродилен период.

Условията за валиден обречен итикяф (виж дефиницията по-долу) са: 1) намерение, 2) да бъде мюсюлманин, 3) да бъде разумен и 4) да не бъде в менструация или следродилен период.

[Аляуддин Абидин, „Ел-хадиййе ел-алеиййе”]

Какви са видовете итикяф?

1. Необходим (ваджиб): обречен итикяф

Обречен итикяф означава човек да е дал обет, че ще прави иткяф за определено време. Трябва да е най-малко един ден и една нощ. Човек е длъжен да говее през това време, за да е действителен обреченият итикяф

2. Потвърден (сунна муеккеде): последните десет дни и нощи на Рамадан

Извършването на итикяф през последните десет дни и нощи на Рамадан е силно потвърдена общностна сунна. Цялата общност заслужава порицание, ако не се прави итикяф. Ако някои хора направят итикяф, а други не, тогава отговорността на цялата общност отпада.

3. Препоръчителен (мустехаб): всички други времена, освен посочените по-горе

Най-малката продължителност на препоръчителния итикяф е един миг, дори ако това е само минаване през джамията. Говеенето не е условие за валидността на този вид итикяф.

[еш-Шурунбуляли, „Мераки ел-фелях“; Аляуддин Абидин, „Ел-хадиййе ел-алеиййе“]

Може ли жена да прави итикяф?

Да, жената може да прави итикяф.

Най-доброто място за итикяф на жената е мястото в дома ѝ, на което тя извършва задължителните и допълнителните си намази.

Не е одобрено жена да прави итикяф в джамия.

Не е валидно за мъжете да правят итикяф на друго място, освен в джамия.

[Аляуддин Абидин, „Ел-хадиййе ел-алеиййе“]

Може ли да се излиза от джамията по време на итикяф?

Излизането от джамията без основателна причина прекъсва итикяфа. Това се отнася и за жените, които извършват итикяф в мястото им за ибадет в домовете им. Ако човек излезе от джамията поради основателна причина, тя трябва да бъде в съответствие с шериата, или това да бъде заради отиване до тоалетна, ако не може да се използват джамийските съоръжения, или при неизбежност. [еш-Шурунбуляли, „Мераки ел-фелях“]

Какво прави човек по време на итикяф?

Желателно е човек да се занимава с правене на ибадет или на нещо полезно като кланяне на намаз, четене на Коран, правене на зикр, придобиване на полезно знание и т.н.

Човек, който прави итикяф, може да яде, пие, спи, говори и да прави всичко друго, което нормално е позволено, с изключение на полово

сношение, целуване и докосване със страст. [еш-Шурунбуляли, „Нур ел-идах“]

Аллах Теаля е казал: **„И не обладавайте жените си, когато пребивавате в джамиите!“** [ел-Бакара, 2:187] Тези действия поставят край на итикяфа, независимо дали се извършват вътре или извън джамията. Например, ако човек е излязъл от джамията поради основателна причина, но направи полово сношение със съпругата си, тогава това поставя край на итикяфа. Тези действия поставят край на итикяфа, независимо дали се извършват през деня или през нощта.

[еш-Шурунбуляли, „Мераки ел-фелях“; еш-Шурунбуляли, „Имдад ел-феттах“; Аляуддин Абидин, „Ел-хадиййе ел-алеиййе“]

По време на итикяф не е одобрено да се вярва, че мълчанието е вид ибадет. Също така не е одобрено човек да се занимава с работа или търговия. [еш-Шурунбуляли, „Нур ел-идах“]

Молим Аллах да приеме нашето говеене и всеки ибадет, който сме направили заради Него!

Автор: Наиля Акбарали